

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ДЕФЕКТОЛОГІЇ**

**ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Збірник наукових праць

Київ – 2020

УДК 373.2.091 (477)
ББК 74.10
Д55

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 4 від 26 березня 2020 року)*

Рецензенти:

Бєлєнька Г.В. — доктор педагогічних наук, професор
Бондар В.І. — доктор педагогічних наук, професор, дійсний член
(академік) НАПН України
Шоробура І.М. — доктор педагогічних наук, професор

Д55 Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць / Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2020р., 496с.

ISBN 978-617-7600-33-5

Збірник наукових праць підготовлено за результатами методологічного семінару НАПН України, який відбувся 9 квітня 2020 р. У збірнику розміщено праці українських учених у галузі педагогіки та психології, які досліджують процеси та тенденції розвитку дошкільної освіти в контексті ідей Нової української школи.

Адресовано керівникам закладів дошкільної освіти, студентам та викладачам закладів вищої освіти, магістрантам, аспірантам, слухачам закладів післядипломної освіти, науковцям; усім, хто цікавиться проблемами сучасної дошкільної освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

**УДК 373.2.091 (477)
ББК 74.10**

ISBN 978-617-7600-33-5

Список літератури

1. Бех І. Д. *Виховання особистості: У 2 кн.* Київ: Либідь, 2003. Кн. 1. Київ, 2003. 280 с.
2. Бех І. Д. *Виховання особистості: Сходження до духовності.* Київ: Либідь, 2006. 273 с.
3. Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки: *автореф. ... д-ра пед. наук 13.00.08.* Київ, 2012. 39 с.
4. Конаржевский Ю. А. *Функция педагогического анализа и ее роль в процессе управления школой.* Магнитогорск, 1976. 52 с.
5. Підласий І. П. *Педагогіка: Новий курс: підручник для студентів вищих навчальних закладів.* У двох книгах. Книга 2: Процес виховання. Гуманітарний видавничий центр ВЛАДОС, 2011. 256 с.
6. Ягупов В. В. *Педагогіка: навч. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закл.* Київ: Либідь, 2003. 559 с.

Нетребя Марина Михайлівна, м. Маріуполь
ORCID 0000-0002-1431-3951

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

В статті розглянуті основні поняття, що пов'язані з темою дослідження. Обґрунтовано специфіку впровадження медіаосвіти в закладах освіти з метою формування у дітей уявлення про механізми й наслідки їх впливу в умовах надлишку інформації.

The article deals with the basic concepts related to the topic of the study. The specifics of the introduction of media education in educational institutions are grounded in order to form in children an idea of the mechanisms and consequences of their influence in conditions of excess information.

На сьогоднішній день медіаосвіта є напрямком в педагогіці та в суспільному житті, який динамічно розвивається. Однак не все суспільство ще розуміє актуальність та значущість цього явища у повсякденні. Хоча медіа впливають на всіх, в тому числі й на дітей дошкільного та шкільного віку.

Медіаосвіта є важливою складовою всієї інформаційної безпеки держави. Саме тому у 2010 р. в Україні розроблено та схвалено Президією Національної академії педагогічних наук Концепцію впровадження медіаосвіти. В документі подано таке тлумачення медіаосвіти: це частина освітнього процесу, що спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості

до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні, так і новітні, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Під традиційними медіа маються на увазі преса, кіно, радіо та телебачення, а новітніми називаються інтернет-ресурси, соціальні мережі, мобільні додатки тощо [2].

У 2016 р. Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні було оновлено. Специфіка організації медіаосвіти в закладах освіти залежить від одного істотного фактору – віку учнів.

На сьогодні існує безліч нових напрямів комп'ютеризації в спеціальному дошкільному освітньому просторі, що зумовлюють водночас, як і запитання у практиків, так і їх прагнення активно брати участь у впровадженні медіаосвітніх технологій в педагогічну діяльність. Педагоги та батьки усвідомлюють важливість не лише раннього навчання за допомогою медіа, засобів масової інформації, а й формування у дітей початкових уявлень про засоби масової інформації з метою розвитку дитячої медіа компетентності [1, с. 469].

Медіакомпетентність у дітей дошкільного віку проявляється в умінні розуміти сюжет, розрізняти виразні засоби медіатекстів (відповідних цьому віку), обґрунтовувати своє ставлення до вибору й оцінки якості медійної інформації, яку дитина споживає через медіаторчість і медіаосвітні ігри – провідні види діяльності для цієї вікової групи [5, с. 5].

Ігрова діяльність – це головна форма організації медіаосвітніх занять. Вона сприяє розвитку уваги, пам'яті, кмітливості. Важливість ігрової діяльності обумовлена тим, що дитина тільки вийшла з середи, де головним елементом виховання була гра. Тому дітей просто затягнути в ігри різного характеру: рольові, рухомі, дидактичні. В ході гри дитина одночасно й отримує позитивні емоцій, віддає енергію, й навчається.

В ігрових формах роль вихователя є варіативною. Він може бути лише спостерігачем, а може бути активно залученим в процес. Однак слід пам'ятати, що кожна дитина повинна мати змогу вільно висловлювати думки, навіть якщо

на початку траплятимуться помилки. Проявами емоційної підтримки можуть бути посмішка, фізичний контакт через рукостискання чи обійми. Увага до творчих здібностей дитини має бути постійною.

Українські дослідники, що є авторами програми «Медіадошкільник: парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя)» називають основні форми організації медіаосвітньої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку: розповіді, бесіди про медіатехнології, медіамистецтво; переказ і створення анімаційних сюжетів; малюнків-знаків; медіаосвітні ігри з використанням електронних планшетів; монтаж роликів дитячої реклами; творчі завдання зі створення книги власними руками, випуску газети, фоторепортажу; добір медіатеки, аудіоказок; організація комунікативних ігор; інсценування за ролями художніх творів із використанням різних медіазасобів; сюжетоскладання зі створення мультфільму всім колективом вихованців разом із вихователем; вигадкування казок та історій для теле- і радіопередач та ін. [5, с. 10].

Кроком вперед в процесі впровадження медіаосвіти в освітні заклади стала освітня шкільна реформа Нова українська школа. Інформаційно-цифрову компетентність включено до 10 ключових компетентностей Нової української школи. Вона передбачає: «Впевнене, а водночас критичне застосування інформаційнокомунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [3].

Те, як саме будуть надаватися знання з медіаосвіти в школі та як вони будуть інтегровані у предмети початкової школи, багато в чому залежить від вчителя, його ставлення до організації освітнього процесу [4, с. 25].

У дітей молодшого шкільного віку вже присутні цифрові медіа. Тому навіть учні перших класів вже мають медіадосвід. Для такого віку в пріоритеті

екранні медіатвори – кіно, телеконтент. Серед такого контенту діти молодшого шкільного віку обирають казки, фантастичні фільми, мультфільми. Тому саме за допомогою цих варіантів учителям слід долучати дитину до світу кіномистецтва.

Однак контакт з медіа не обмежується у молодших школярів лише переглядом телебачення чи кіно. Значна частина учнів початкової школи вже є активними користувачами інтернету. Діти полюбляють дивитися ролики в соціальній мережі YouTube, а також грати в ігри. Але не всі ігри чи відео є добрими та розвиваючими. Часто вони містять в собі сцени жорстокості чи насилля. Не всі діти однаково реагують на такий контент. Частина дітей не може дивитися на екранне насилля. Тому при перегляді подібного контенту психіка дитини травмується.

Сприйняття в молодшому шкільному віці тісно пов'язане з емоціями. Частіше за все дитина звертає увагу на те, що викликає у неї інтерес, ставлячи для себе пріоритети важливості. При сприйнятті медіатексту будь-якого каналу комунікації дитячій свідомості потрібно відібрати найбільш цікаву, потрібну інформацію, а також інтерпретувати, обробити її. Через яскраві фарби та картинку, що постійно змінюється, дитині важко цілісно сприймати текст. Тому виникає поверхневе сприйняття. На це потрібно звертати увагу при розробці медіаосвітніх завдань для учнів молодшого шкільного віку.

Якщо казати про форми та методи, які потрібно застосовувати для занять з медіаосвіти в початковій школі, то дослідниця І. Челишева називає наступні: ігри; творчі завдання на основі медіаматеріалу; вікторини, конкурсні програми; діалоги та бесіди [6, с. 106].

Не менший інтерес виникає у школярів молодшого віку при виконанні творчих завдань на матеріалах медіа. Зокрема, це може бути створення кліпу чи ролику, малюнки для мультфільму, підбір музичного супроводу, складання діалогів персонажів, імітація телевізійних програм тощо.

Вищезазначена ігрова діяльність щільно пов'язана з проведенням конкурсів, змагань, вікторин. Така форма організації занять сприяє розвитку

лідерських якостей у дітей, формує командну роботу, надає можливості до самовираження у колективній творчості. Головне, щоб при їх проведенні у класі була доброзичлива атмосфера, а змагання викликали здоровий азарт.

Діалогові форми та бесіди допомагають розкрити дитину, надати можливості тренуватися висловлювати власні думки, формувати речення тощо.

Таким чином, специфіка організації медіаосвіти в закладах освіти залежить від декількох факторів. Головними з них виступають технологізація освітнього процесу та активне застосування цих технологій в процесі навчання. Також на особливості викладання впливає вік дитини, у навчанні є певна специфіка, що ґрунтується на психологічних особливостях розвитку особистості в кожному з періодів.

Список літератури

1. Гладченко І. В. Медіаосвітня гра як засіб формування життєвої компетентності розумово відсталих дітей дошкільного віку. *Збірник статей методологічного семінару медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив*. URL: http://www.ispp.org.ua/backup_ispp/1369216397.pdf (дата звернення: 17.02.2020).
2. *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція)*. Media Sapiens: веб-сайт. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/ (дата звернення: 16.06.2019).
3. *Концепція Нової української школи*. Мін-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.11.2019).
4. *Нова українська школа: poradnik dla vchytelja* / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
5. *Медіадошкільник: парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя)* / Г. А. Дегтярьова, О. С. Тарасова, А. П. Фоменко; за заг. ред. О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьової, В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 118 с.
6. Федоров А. В. *Медиаобразование: история и теория*: учебн. пособие для вузов. Москва: МОО «Информация для всех», 2015. 450 с.

Омеляненко Алла Володимирівна, м. Бердянськ
ORCID 0000-0001-5214-1663

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ В РОЗВИТКУ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**